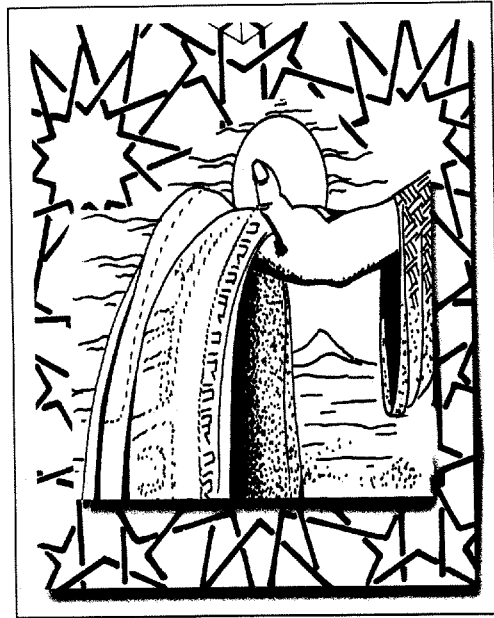

جامهٔ مصری در دوران جدید

محمد لدقن - هادی انصاری

اینک می‌پردازیم به شرح ویژگی‌های قسمت‌های مختلف جامهٔ کعبه معظمه که در دوران جدید همه ساله از سوی مصر ارسال می‌گردید. گفتنی است جامهٔ کعبه همه ساله به علت ابداع روش‌های نوین و پیشرفت فنی آذین‌بندی آن، نسبت به سال پیش تغییراتی داشت.

جامهٔ اصلی کعبه (احمال کعبه)

جامهٔ اصلی، از هشت قطعه پارچهٔ ابریشم سیاه نوشته دار (نوشته‌ها به صورت بافته) تشکیل شده و در زمینهٔ سرتاسر پارچه، عبارت «لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ» به شکل دال نوشته شده

جامهٔ کعبهٔ مکرمه، که در دوران جدید همه ساله از مصر ارسال می‌شد، دارای ویژگی‌های زیر بود:

- ۱- هشت قطعه پرده که بدان «احمال کعبه» می‌گفتند ۲- هشت کمر بند
- ۳- چهار قطعهٔ نوشته‌دار ۴- پردهٔ در کعبه معروف به «برقع» ۵- جامهٔ مقام حضرت ابراهیم خلیل علیه السلام ۶- پردهٔ در جایگاه مقام ابراهیم خلیل علیه السلام ۷- پردهٔ باب التوبه
- ۸- پردهٔ دروازهٔ منبر مکی ۹- کیسهٔ جایگاه کلید کعبهٔ مشرفه.

افزون بر این‌ها، وسایل مورد نیاز دیگر جامه برای آویزان کردن آن، مانند: طناب‌ها و نیز لوازم شستشوی کعبه و مواد معطرکننده همراه آن بوده است.^۱

* دو «حمل» که هر یک از آنها مرکب از ۹ قطعه پارچه بوده و مجموع پارچه‌های آن به ۱۸ عدد می‌رسید. طول آنها ۴۶۸ ذراع، که بر این دو «حمل» کمربندهای اول و سوم قرار می‌گرفت.

* دو «حمل» که هر یک از آنها مرکب از هشت قطعه پارچه و مجموع آنها شانزده عدد بود. طول مجموع این قطعه‌ها به ۴۱۶ ذراع می‌رسد و بر این دو «حمل» کمربندهای دوم و چهارم قرار می‌گرفت.

* دو «حمل» که هر یک از آنها مرکب از $7\frac{1}{3}$ قطعه پارچه بوده و مجموع پارچه‌های آن به پانزده قطعه می‌رسید. طول آنها ۳۹۰ ذراع است که بر روی این دو «حمل» کمربندهای پنجم و هفتم می‌آید.

* دو حمل که هر یک از آنها مرکب از $6\frac{1}{4}$ قطعه پارچه بوده و مجموع پارچه‌های آن به سیزده می‌رسید. طول آنها ۳۳۸ ذراع بوده که بر روی این دو «حمل» کمربندهای ششم و هشتم قرار می‌گرفت.^۴

اما چگونگی آویختن این «احمال» بدینگونه بود که هر دو قطعه از پرده بر یکی از قسمت‌های دیوار کعبه قرار داده

و برخی در میانه دال دیگر به صورت بافته نقش می‌بست. این قطعه‌ها یا پارچه‌ها به شصت و دو قطعه می‌رسید که طول هر یک از آنها، بیست و شش ذراع^۲ با عرض نود سانتی‌متر بود و مساحت تمامی آنها به یک هزار و ششصد و دوازده ذراع می‌رسید و همگی به وسیله نخ‌های ابریشمی سیاه رنگ و مفتول (تارهای نازک و ضخیم) بافته می‌شد.

این قطعه‌ها توسط پارچه پنبه‌ای سفید آستر گردیده و در قسمت‌هایی که دو قطعه از عرض به هم اتصال می‌یافت با مفتول‌های پنبه‌ای پیوند می‌خورد. تمامی قسمت‌های اتصال یافته از قطعه‌های جامه، به وسیله پوست دباغی شده و غیر دباغی شده بزر مستحکم و استوار می‌شد.

بر روی هر یک از «احمال» کعبه، یکی از کمربندهای هشتگانه قرار می‌گرفت که بر دو «حمل» از «احمال» کعبه، چهار قطعه نوشته‌دار (کردشیات)^۳ نقش می‌بست.

«احمال» هشتگانه کعبه و کمربندهایی که بر آنها قرار می‌گرفت بدین صورت بود:

کمربندهای جامه (طراز)

جامه کعبه، دارای هشت کمر بند بوده که بر روی قطعه‌های هشتگانه - همچنانکه پیش از این یاد کردیم - قرار داده می‌شد. هر یک از این کمر بندها از نظر اندازه طول، مقدار وزن، تارهای تنیده و آذین‌های میان آن بدین شرح می‌باشد:

کمر بند نخست: طول $12\frac{7}{8}$ ذراع و وزن تارهای طلایی و نقره‌ای تنیده در میان آن $1030\frac{7}{11}$ مثقال.

کمر بند دوم: طول $11\frac{7}{8}$ ذراع و وزن تارهای آذین شده بر آن $947\frac{1}{4}$ مثقال.

کمر بند سوم: طول $12\frac{7}{8}$ ذراع و وزن تارهای طلایی و نقره‌ای تنیده در میان آن، 1039 مثقال.

کمر بند چهارم: طول $11\frac{7}{8}$ ذراع، و وزن تارهای آذین شده بر آن $983\frac{1}{4}$ مثقال.

کمر بند پنجم: طول $10\frac{7}{8}$ ذراع و وزن تارهای طلا و نقره‌ای تنیده در میان آن $901\frac{1}{4}$ مثقال.

کمر بند ششم: طول $9\frac{7}{8}$ ذراع، وزن تارهای آذین شده بر آن $862\frac{1}{4}$ مثقال.

کمر بند هفتم: $10\frac{7}{8}$ ذراع، وزن تارهای آذین شده بر آن $867\frac{1}{4}$ مثقال.

می‌شد و سپس به وسیله طناب‌هایی به حلقه‌های آهنی بسته و آنگاه بر بام کعبه انداخته می‌شد و بعد به وسیله دستگیره‌ها و بندهایی به یکدیگر متصل می‌گشت. و در قسمت زیرین به وسیله حلقه‌هایی که بر روی شاذروان قرار داده شده بود ثابت و استوار می‌گردید.

هر گاه یکی از قسمت‌های یاد شده، بر کعبه نصب می‌شد؛ به وسیله دستگیره‌ها و بندهای یاد شده به قطعه نزدیک خود پیوند می‌خورد و بدین صورت در پایان همانند پیراهن سیاه رنگ مربعی بر کعبه پوشیده می‌شد.

پس از آن، در پیرامون کعبه معظّمه، بر روی این قطعه‌های به هم پیوسته، و در یک سوم قسمت فوقانی آن، کمر بندهای کعبه، که مرکب از هشت قطعه بود، نصب می‌گشت.^۵

افزون بر این قطعات ابریشمی، قطعات دیگری نیز وجود داشت که عبارت بودند از دویست و یازده ذراع پارچه اطلس سیاه و ساده (بافت مصر) و پارچه ابریشم و اطلس قرمز و سبز (بافت خارجه) که بر روی قسمت‌هایی از آن تارهای نقره‌ای سفید رنگ و تارهایی از طلای زرد و نیز با عیار ۹۹٪ تنیده می‌شد.

می گرفته است.

نوشته‌های روی کمربند

بر روی کمربندها آیات قرآن با خط زیبای ثلث عربی نوشته می‌شد که تمامی حروف آیات یاد شده به وسیله تارهای نقره‌ای مطلقا بود.

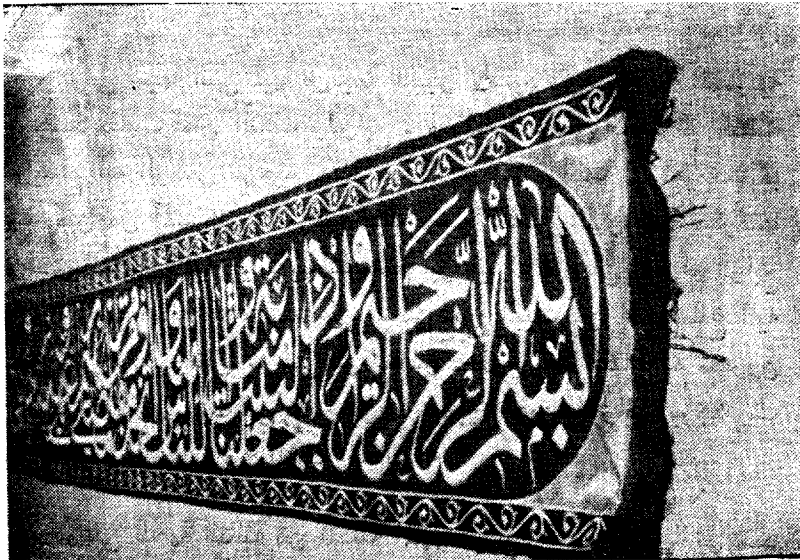
این آیات نوشته‌های دیگر، به وسیله «عبدالله بک زهدی» در دوران خدیو اسماعیل به رشته تحریر در می‌آمد.

آیات قرآنی یاد شده، به این صورت بر روی کمربندها نقش می‌بست:

کمربند هشتم: طول $9\frac{7}{8}$ ذراع و وزن تارهای طلا و نقره‌ای تنیده در میان آن $882\frac{1}{4}$ مثقال.

بنابراین، مجموع طول کمربندهای یاد شده برابر با ۹۱ ذراع و مجموع وزن تارهای طلایی و نقره‌ای تنیده در میان آنها بالغ بر $7513\frac{1}{3}$ مثقال بوده است.

در این میان آنچه لازم به یادآوری است این است که: تمامی کمربندهای یاد شده به عرض هفتاد سانتی متر بوده که حاشیه‌ای به عرض هفت سانتی متر قسمت زبرین و زیرین آنها را در بر

بود که بر روی کمربند اول این آیات به چشم می‌خورد: بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ،

در سمت شرقی، که در آن در کعبه قرار داشت، دو کمربند اول و دوم استوار

﴿وَإِذْ جَعَلْنَا الْبَيْتَ مَثَابَةً لِّلنَّاسِ وَأَمْنًا وَاتَّخِذُوا مِن مَّقَامِ إِبْرَاهِيمَ مُصَلًّى وَعَهِدْنَا إِلَىٰ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ أَنَّ طَهِّرَا بَيْتِيَ لِلطَّائِفِينَ وَالْعَاكِفِينَ وَالرُّكَّعِ السُّجُودِ﴾ و بر روی کمر بند دوّم: ﴿وَإِذْ يَرْفَعُ إِبْرَاهِيمُ الْقَوَاعِدَ مِنَ الْبَيْتِ وَإِسْمَاعِيلُ رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ * رَبَّنَا وَاجْعَلْنَا مُسْلِمَيْنِ لَكَ وَمِن ذُرِّيَّتِنَا أُمَّةً مُّسْلِمَةً لَّكَ وَأَرِنَا مَنَاسِكَنَا وَتُبْ عَلَيْنَا إِنَّكَ أَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ﴾

در میان این دو کمر بند، دایره‌ای

قرار داشت که بدان «رنک» گفته می‌شد. ۶ در زمینه دایره یاد شده، کلمات: «یا حَتَّانُ یا مَتَّانُ یا سُبْحَانُ» به صورتی که الف‌های آن‌ها به مرکز دایره متوجه می‌گردید، نقش بسته بود.

در این زمینه، حرف ندا به صورت وارونه قرار داشت که این حرکت، اشتباه معمولی است و همواره به وسیله خط‌نگاران صورت گرفته و به نظر می‌رسد که قرار دادن این حروف در این مکان لازمه آذین آن باشد.

کمر بندی از کمر بند های هشت گانه ورنکی که بین دو کمر بند است و در چهار سمت کعبه دیده می‌شود.

در سمتی که حجرالأسود در امتداد آن است و سمت جنوبی کعبه به شمار می‌آید، کمر بند های سوم و چهارم قرار داشت. بر روی کمر بند سوم این آیات نقش بسته است:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ، ﴿قُلْ صَدَقَ اللَّهُ فَاتَّبِعُوا مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ * إِنَّ أَوَّلَ بَيْتٍ وُضِعَ لِلنَّاسِ

لِّلَّذِي بَنَىٰ مَبْرَكًا وَهُدًىٰ لِلْعَالَمِينَ * فِيهِ آيَاتٌ بَيِّنَاتٌ مَّقَامُ إِبْرَاهِيمَ...﴾

و بر کمر بند چهارم ﴿...وَمَنْ دَخَلَهُ كَانَ آمِنًا وَاللَّهُ عَلَى النَّاسِ حَكِيمٌ﴾ و از آیات بینه سبیلاً و مَنْ كَفَرَ فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ * قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَاللَّهُ شَهِيدٌ عَلَىٰ مَا تَعْمَلُونَ...﴾ این دو کمر بند در میان خود

کرده است؛ به طوری که به هنگام دوران فرمانروایی خانواده محمد علی که - مصر تابعی از دولت عثمانی به شمار می آمد - بر روی این دو کمر بند عبارت: «اهدایی به کعبه از سوی سلطان عثمانی» قید می شد. این عبارت به صورت طولانی، از نام آن سلطان آغاز و نسب و القاب او را آنچنان گسترده به رشته تحریر در می آوردند که سراسر مساحت دو کمر بند را دربر می گرفت.^۷

اما پس از شکست و از هم گسیختگی دولت عثمانی، در پایان جنگ جهانی اول، مصر خود را از تبعیت دولت عثمانی رها کرد و در آن هنگام بر کمر بند هفتم این آیات نوشته می شد:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ، ﴿الْحَجُّ أَشْهُرٌ مَعْلُومَاتٌ فَمَنْ فَرَضَ فِيهِنَّ الْحَجَّ فَلَا رَفْتٌ وَلَا فُسُوقٌ وَلَا جِدَالَ فِي الْحَجِّ وَمَا تَفَعَّلُوا مِنْ خَيْرٍ يَعْلَمَهُ اللَّهُ...﴾

اما کمر بند هشتم ویژه عبارت اهدا بود که بر آن، این جملات نوشته می شد: «أَمْرٌ بِصُنْعِ هَذِهِ الْكُسُوَّةِ الشَّرِيفَةِ لِكَعْبَةِ بَيْتِ اللَّهِ الْحَرَامِ (فلان) سنة كذا»^۸ عبارت اهدا، در دوران های گوناگون قابل تغییر بود.

«رنک» دیگری نیز داشت که نوشته های آن همانند «رنک» پیشین بود.

بر روی سمت سوم کعبه مشرفه، که سمت غربی آن به شمار می آید، کمر بند های پنجم و ششم قرار می گرفت. بر روی کمر بند پنجم این آیات دیده می شد:

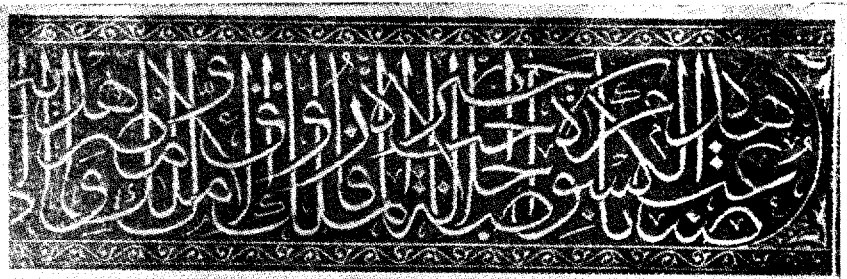
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ، ﴿وَإِذْ بَوَّأْنَا لِإِبْرَاهِيمَ مَكَانَ الْبَيْتِ أَنْ لَا تُشْرِكْ بِي شَيْئًا وَطَهِّرْ بَيْتِيَ لِلطَّائِفِينَ وَالْقَائِمِينَ وَالرُّكَّعِ السُّجُودِ * وَأَذِّنْ فِي النَّاسِ بِالْحَجِّ يَأْتُوكَ رِجَالًا وَعَلَى كُلِّ ضَامِرٍ يَأْتِينَ مِنْ كُلِّ فَجٍّ عَمِيقٍ﴾

و بر روی کمر بند ششم ﴿لِيَشْهَدُوا مَنَافِعَ لَهُمْ وَيَذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ فِي أَيَّامٍ مَعْلُومَاتٍ عَلَىٰ مَا رَزَقَهُمْ مِنَ الْبَرِّ وَالْبَحْرِ فَكُلُوا مِنْهَا وَأَطِعُوا الْبَاسِ الْفَقِيرَ * ثُمَّ لِيُقْضَىٰ لَهُمْ أَقْبُسُ الَّذِي بَدَعُوا وَلِيُذَكَّرُوا لِيَوْمٍ لَّهُمْ أَجْرٌ أَعْلَىٰ﴾ که باز در میان این دو کمر بند، «رنک» به صورت پیشین قرار داشت.

بر سمت چهارم، که سمت شمالی کعبه است و در آن ناودان قرار دارد، دو کمر بند هفتم و هشتم قرار می گرفت. گفتنی است نوشته های روی این دو کمر بند، در دوران های مختلف تغییر

بدین صورت تغییر یافت: «أمر بصنع هذه الكسوة الشريفة للكعبة بيت الله الحرام صاحب الجلالة ملك مصر فاروق الأول واهدت لها في عهد صاحب الجلالة عبدالعزيز آل سعود ملك المملكة العربية السعودية سنة ١٣٥٥هـ»^۹

هنگامی که در رمضان سال ۱۳۵۵/۱۹۳۶م. میان مصر و دولت عربستان قرار داد تفاهمی صورت گرفت - پس از درگیری سیاسی که مدت ده سال به درازا کشید و پیش از این، از آن یاد کردیم - متن نوشته بر روی کمر بند هشتم

قطعه‌ای از کمر بند، که اهدای ملک فاروق اول بر آن دیده می‌شود در زمان ملک عبدالعزیز آل سعود ارسال گردیده است

در زمینه هر یک از این قطعه‌ها: بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ، «قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ * اللَّهُ الصَّمَدُ * لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ * وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ» به شکل دایره‌ای به قطر هفتاد سانتی‌متر نقش بسته بود. در قسمت زیرین و زیرین این قطعه‌ها حاشیه‌ای نقش دار قرار داده شده بود. این قطعه‌های چهارگانه به وسیله تارهای نقره‌ای سفید رنگ و تارهای نقره‌ای مطلا

قطعه‌های نوشته‌دار جامه (کردشیات)

بر روی جامه‌ای که کمر بند اول و دوم قرار داشته و به عبارتی بر روی سمت شرقی کعبه که پیش روی کعبه است و در کعبه بر آن قرار دارد، چهار قطعه نوشته می‌شد که طول آنها شش ذراع، و مساحت هر یک از آن‌ها (کردشیه) ۷۵×۹۰ سانتی‌متر بود.

سبز داشت.

همچنین در پیرامون پرده در کعبه و نیز میانه آن، نوار پهن پنبه‌ای به صورت مفتول قرار داده شده بود.

قطعه‌های چهارگانه، که پرده در کعبه را به وجود می‌آورند، شامل قطعه فوقانی بود که بدان «العتبه» می‌گفتند و قطعه زیرین آن را «طراز» و قطعه‌ای که در ادامه آن بود، «القائم الصغیر» و قطعه پایین آنها، که در آن شکافی قرار داده شده بود، «القائم الکبیر» می‌نامیدند.

افزون بر آن، قطعه‌ای به نام «الوصله» نیز داشت که قطعه‌های شماره سه و چهار را به هم وصل می‌کرد.

اما قطعه نخستین، که «العتبه» نامیده می‌شد، دارای مساحتی به اندازه $۱۲\frac{۳}{۴}$ ذراع بود. مقدار وزن تارهای نقره‌ای سفید رنگ و نیز تارهای نقره‌ای مطلای تنیده شده بر آن به $۱۴۰۴\frac{۱}{۳}$ مثقال می‌رسید. قطعه دوم که «طراز» نامیده می‌شد، دارای $۱۱\frac{۳}{۴}$ ذراع مساحت بود و $۱۰۵۷\frac{۱}{۳}$ مثقال تارها آذین داشت.

قطعه سوم؛ یعنی «القائم الصغیر» ۹ ذراع مساحت داشت و تارهای آذین شده بر آن به ۹۰۱ مثقال می‌رسید.

قطعه چهارم، «القائم الکبیر»، دارای

به مقدار ۵۰۴ مثقال تنیده شده بود.^{۱۰}

پرده در کعبه (برقع)

پرده در کعبه از چهار قطعه تشکیل شده بود. این بدان جهت بود که حجم زیادی داشت و امکان ساختن آن به صورت یک قطعه غیر ممکن می‌نمود. پرده از پارچه ابریشم و اطلس سیاه و ساده به مساحت چهل و شش ذراع و ربع و قسمتی دیگر از آن پارچه اطلس خارجی به رنگ قرمز و سبز بود که همگی به یکدیگر پیوسته و بر روی آن تارهای نقره‌ای و طلایی و نیزی خالص، نقش و نگارهای زیبا داشت. این پرده دو آستر؛ نخست آستری پنبه‌ای به رنگ سفید و بر روی آن پرده‌ای از ابریشم اطلس خارجی به رنگ قرمز و

یک از آنها بر روی یک چتر قرار داده شده بود.

- پنج منگوله نخی ساخته شده از ابریشم سیاه و تارهای نقره‌ای و طلایی و نیز تارهای نقره‌ای به رنگ زرد و سفید که هر یک از آنها دارای قیطانی از ابریشم سیاه بود.^{۱۱}

نوشته‌های موجود بر پرده در کعبه (برقع)

برقع یا پرده در کعبه مشرفه، به صورت مستطیل بود که اطراف چهارگانه آن، حاشیه‌ای آذین شده به تارهای نقره‌ای و طلایی داشت.

بر روی پرده (پس از حاشیه پیرامون آن)، حاشیه دیگری بود که به وسیله مستطیل‌های بیضی شکل و دایره‌هایی تقسیم می‌گردید. در ضلع فوقانی آن، سه دایره؛ در دو طرف و میانه قرار داشت که در فاصله آنها دو مستطیل بیضی شکل دیده می‌شد. در زمینه دو دایره دو طرف، عبارت: «اللَّهُ رَبِّي» و در دایره میانی عبارت: «اللَّهُ حَسْبِي» نوشته شده بود. در زمینه مستطیل‌ها؛ در یکی این آیه قرآن نوشته شده است: «قَدْ نَرَى تَقَلُّبَ وَجْهِكَ فِي السَّمَاءِ...» و در دیگری «فَلَنُؤَيِّنَنَّكَ

مساحتی به اندازه $۱۱\frac{۳}{۴}$ ذراع بود و وزن آذین‌های تنیده شده بر آن، به $۱۴۵۵\frac{۲}{۳}$ مثقال می‌رسید.

«الوصله» قطعه‌ای بود که دو قطعه «قائم» را به هم وصل می‌کرد و دارای تارهای نقره‌ای آذین شده، به مقدار ۴۳ مثقال بود.

بدین ترتیب مجموع وزن نخهای طلا و نقره تنیده شده بر پرده در کعبه مکرمه (برقع) به $۴۸۶۱\frac{۱}{۳}$ مثقال می‌رسید. افزون بر این، بر روی پرده در کعبه (برقع) این وسایل نیز قرار داده می‌شد:

* شش عدد صفحه‌های نقره‌ای با عیار ۹۰ مطلقاً به طلای زرد و نیزی که هر یک از صفحه‌های یاد شده بر روی دو چتر (آفتابگیر) قرار داده شده بود.

* دوازده عدد چتر بافته شده از ابریشم سرخ، که آذین روی آنها به وسیله تارهای نقره‌ای و طلایی بود. این چترها به وسیله پوست بُز دباغی شده، آستر گردیده بود و بر روی هر یک از چترهای یاد شده، منگوله‌ای از نخ‌های پنبه‌ای هندی قرار داشت.

* دوازده عدد منگوله نخی ساخته شده از پنبه هندی سرخ و تارهای نقره‌ای زرد و سفید و نیز تارهای مطلقاً، که هر

قَبِيلَةً تَرْضَاهَا...»

بر اضلاع سه گانه دیگر، در زمینه مستطیل های بیضوی، سوره فاتحه و بر دایره های میان آن ها عبارت: «اللَّهُ رَبِّي» نقش بسته است.

در قسمت فوقانی پرده و سطر اول آن، شکل مستطیل بیضی قرار دارد که در زمینه آن، این آیه نقش بسته است: قال تعالی «إِنَّهُ مِنْ سُلَيْمَانَ وَإِنَّهُ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ» «وَقُلْ رَبِّ أَدْخِلْنِي مُدْخَلَ صِدْقٍ وَأَخْرِجْنِي مُخْرَجَ صِدْقٍ وَاجْعَلْ لِي مِنْ لَدُنْكَ سُلْطَانًا نَصِيرًا».

سپس در سطری که در ادامه آن بود، در میان چهار دایره که هر دایره همانند «گلابی» ترسیم گردیده بود، در یک ردیف سوره صمدیه نقش گردیده بود. از آن پس، در سطری که در ادامه آن بود، در میانه چهار مستطیل بیضی شکل، که هر دو دایره در کنار یکدیگر قرار داشته و در میان آنها دایره ای گنجانیده شده بود، در زمینه مستطیل های چهارگانه آیه الکرسی و در پایان آنها عبارت «صدق الله العظيم وصدق رسوله البشير النذير، و صلی الله علی محمد وعلی آله وأصحابه أجمعین» دیده می شد.

در زمینه دایره عبارت: «اللَّهُ حَسْبِي»

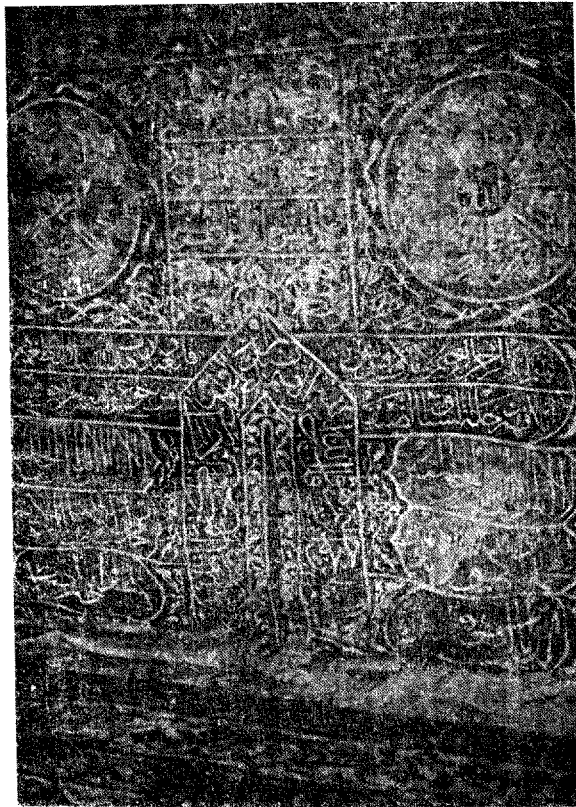
نقش گردیده است. در میان آن ها مستطیل بیضی شکلی به عرض پرده و در میان آیه الکرسی، این نوشته بر آن دیده می شود: بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ، «لَقَدْ صَدَقَ اللَّهُ رَسُولَهُ الرُّؤْيَا بِالْحَقِّ لَتَدْخُلَنَّ الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ إِنْ شَاءَ اللَّهُ آمِنِينَ...» در زیر آن دو «کردشیه» بزرگ بود که در زمینه هر یک از آنها، سوره صمدیه، به شکل دایره، در پیرامون لفظ جلاله «اللَّهُ جَلَّ جَلَالُهُ» نقش بسته بود. در میان دو کردشیه یاد شده، چهار مستطیل؛ یکی بر دیگری دیده می شود که دو مستطیل اول و چهارم به وسیله تارهای نقره ای و مطلا آذین شده بود. اما بر دومی و سومی این عبارت نوشته شده بود: «بتوفيق الله تعالى تم صنع هذه البردة بالجمهورية العربية المتحدة في عهد الرئيس جمال عبدالناصر سنة ١٣٨١هـ.» سپس در ادامه آن دو مستطیل بیضی شکل دیده می شد که در زمینه آن ها: بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ، «لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ رَحْمَةً لِّرَحْمَتِهِ» * «إِلَّا فِيهِمْ رَحْلَةُ الشَّيْءِ وَالصَّنْبِ * فَلْيَعْبُدُوا رَبَّ هَذَا الْبَيْتِ * الَّذِي أَطْعَمَهُمْ مِنْ جُوعٍ وَآمَنَهُمْ مِنْ خَوْفٍ» نوشته شده بود.

سپس در ادامه آن، چهار مستطیل بیضی شکل دیگری قرار داشت که دو به

الله الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ، ﴿قُلْ هُوَ اللهُ أَحَدٌ * اللهُ الصَّمَدُ * لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ * وَكَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ﴾. صَدَقَ اللهُ الْعَظِيمُ» نقش بسته بود.

در پایین پرده و تا انتهای آن، دو مستطیل بر دو طرف شکاف دیده می‌شد که این دو، به وسیله تارهای نقره‌ای مطلا و نیز نقش و نگارهای زیبای زربفتی آذین گردیده بود.^{۱۲}

دو بر روی هم قرار داده شده بود. بر فوقانی آن عبارت: «لا إله إلا الله الملكُ الحقُّ المبین» و در پایین: «مُحَمَّدٌ رَسُوْلُ اللهِ الصَّادِقُ الوَعْدُ الأَمین» دیده می‌شد. در فاصله این مستطیل‌های چهارگانه و در میانه پرده، رأس مثلثی که در پایین، قاعده آن کامل نگردیده و بدان شکاف پرده در کعبه در پایین بازمی‌گردد، قرار داشت. به دو ضلع این مثلث نوشته: بِسْمِ

پرده در کعبه معظمه موجود در دارالکسوة قاهره، به سال ۱۳۸۱ هـ.

طلایی و نقره‌ای آن ۲۵۸۸ مثقال بوده است.

افزون بر آن، به جامه یاد شده، پنج دگمه نقره‌ای، ده چتر، ده منگوله کوچک نخی و چهار منگوله بزرگ نخی - چنانکه پیشتر آوردیم، قرار داده می‌شد. همچنین «سُجُق»^{۱۳} و گلوله‌های پنبه‌ای هندی به رنگ سرخ در پایین جامه مقام آذین می‌شد.^{۱۴}

بر جامه یاد شده نوشته‌های زیر به وسیله تارهای نقره‌ای مطلائیده نوشته شده بود.

پرده درگاه مقام ابراهیم خلیل علیه السلام:

این پرده از دو قطعه تشکیل می‌شد. طول هر قطعه ده ذراع بوده و این دو قطعه به وسیله قطعه دیگری به عنوان زیر پرده به هم می‌پیوست.

پرده درگاه مقام از مواد اولیه‌ای بافته می‌شد که پرده در کعبه را می‌بافتند. وزن تارهای طلایی و نقره‌ای تنیده شده بر روی قطعه نخست، ۹۱۵ $\frac{۲}{۳}$ مثقال و قطعه دوم ۹۰۶ $\frac{۱}{۳}$ مثقال و پارچه رابط میان آن دو ۴۸۹ مثقال بوده که مجموع وزن تارهای آذین شده بر پرده به ۱۸۷۰ مثقال می‌رسید. علاوه بر آن، پرده درگاه مقام

جامه مقام ابراهیم خلیل علیه السلام

این جامه، از پنج قطعه که شامل: چهار سمت و سقف مقام بوده، تشکیل می‌گردیده است. مساحت کلی آن به همراه پارچه ابریشم و اطلس سیاه ساده، سی ذراع بوده که همگی مانند پرده در کعبه، از همان مواد اولیه بافته شده بود، با این تفاوت که این جامه به وسیله ابریشم مصنوعی سبز همانند پرده در کعبه آستر نشده بود، بلکه به وسیله چلواری پنبه‌ای سرتاسر آن آستر گردیده بود.

قسمت‌های گوناگون این جامه و آنچه که بر آن آذین می‌گردید:

* سمت اول: طول $۷\frac{۱}{۸}$ ذراع و مقدار وزن تارهای آذین شده ۶۱۴ مثقال.

* سمت دوم: طول $۷\frac{۱}{۸}$ ذراع و مقدار وزن تارهای تنیده شده و آذین گردیده ۶۱۰ مثقال.

* سمت سوم: طول $۷\frac{۱}{۸}$ ذراع و مقدار وزن تارهای آذین شده ۶۱۳ مثقال.

* سمت چهارم: طول $۷\frac{۱}{۸}$ ذراع و وزن تارهای تنیده شده و آذین گردیده ۶۱۲ مثقال.

* سقف، طول $۱\frac{۱}{۳}$ ذراع و وزن نقره سفید به کار رفته در آن ۱۳۹ مثقال.

بنابراین، مجموع وزن تارهای

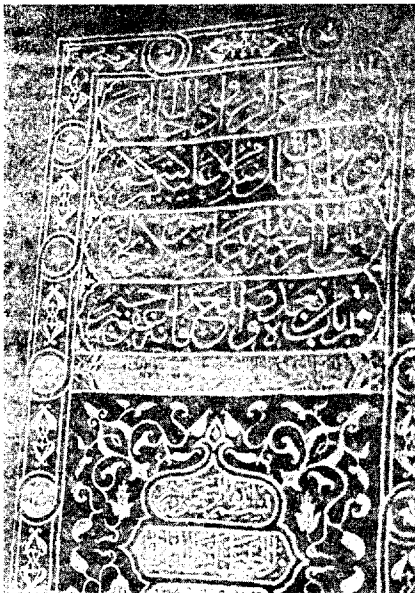
نوشته‌های روی جامه مقام

سمت چهارم	سمت سوم	سمت دوم	سمت اول
لِلطَّائِفِينَ وَالْعَاكِفِينَ وَالرَّاكِعِينَ السُّجُودِ	وَعِيْدَتَنَا إِلَىٰ اِيْرَاهِيْمَ وَاِسْمَاعِيْلَ اَنْ طَهَّرَا بَيْتِي	مَقَابِلَةَ لِلثَّلَاسِ وَاَمْنَا وَاَتَّخِذُوا مِنِّي مَقَامَ اِيْرَاهِيْمَ مُصَلِّي	بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ ، وَاِذْ قَالَتْ جَعَلْنَا الْاَيْمَانَ
وَاعْلَمَ اَنَّ اللّٰهَ عَزِيْزٌ حَكِيْمٌ ، صَدَقَ اللّٰهُ رَبِّنَا وَخَالَقَنَا الْعَزِيْزَ الرَّحِيْمَ	اِيْنِكَ ثُمَّ اجْعَلْ عَلٰى كُلِّ جَبَلٍ مِّنْهُنَّ جُزْءًا ثُمَّ ادْعُهُمْ يَا اَيُّهَا سَمْعِيًّا	قَالَ اُرْوَمُ تُوْمِيْنَ قَالَ بَلٰى وَ لٰكِنْ لِيَطْمِئِنَّ قَلْبِيْ قَالَ فَخُذْ اَرْبَعَةً مِّنْ الطَّيْرِ فَصُرْهُنَّ	بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ ، وَاِذْ قَالَتْ اِيْرَاهِيْمُ رَبِّ اَرْسِيْ كَيْفَ تُصْفِي الْعُرْوَةَ
اِنَّهُ سَبِيْلًا وَمَنْ كَفَرَ فَاِنَّ اللّٰهَ عَسِيْرٌ عَنِ الْعٰلَمِيْنَ	ذِكْرُهُ كَانَ اَمَامًا وَّرَبِّهِ عَلٰى الثَّلَاسِ جُجُ الْبَيْتِ مِنْ اِسْتِطْلَاعِ	بِيْكُفَّةٍ مُّبٰرَكًا وَهَدِيًّا لِلْعٰلَمِيْنَ * فِيْهِ اٰيٰتٌ بَيِّنٰتٌ لِّمَقَامِ اِيْرَاهِيْمَ وَمَنْ	بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ ، اِنَّ اَوَّلَ بَيْتٍ وُضِعَ لِلنَّاسِ لَلَّذِي
حَسَنَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ ، حَسِيْنَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ	عُثْمَانَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ ، عَلِيَّ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ	اَبُوْبَكْرٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ ، عَمْرٍو رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ	اللّٰهُ جَلَّ جَلَالُهُ . مُحَمَّدٌ ﷺ
ابن السلطان أحمد خان خلد الله خلافته وأيد بالعدل سلطنته إلى انتهاء الزمان ونهاية الدوران سنة ١٣٢٧هـ (الإبراهيم رفعت : امرأة الحرمين ١، ج ١، ص ٢٢٧)	السلطان محمد خان : الخامس ابن السلطان الغازي عبدالمجيد خان ابن السلطان محمود خان بن السلطان عبدالحميد خان .	بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ ، هُوَ الَّذِي اَرْسَلَ رَسُوْلَهُ بِالْهَدٰى وَدِيْنَ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدُّنْيَا كُلِّهَا وَ كَتَبَ بِاللّٰهِ شَهِيدًا	بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ ، قُلْ كُلُّ يَعْمَلُ عَلٰى شَاكْرِيْنِهِ فَرِيْكُمْ اَعْلَمُ بِمَنْ هُوَ اَعْدٰى سَبِيْلًا

و بر چهارمی «... ثُمَّ تَابَ مِنْ بَعْدِهِ
وَأَصْلَحَ فَأَنَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ»

و بر پنجمی نام فرمان دهنده به
ساختن این پرده و تاریخ ساخت آن قید
گردیده است.

در نیمه پایینی پرده، نقش و
نگارهای آذین شده به تارهای طلایی و
نقره‌ای قرار داشته که در میانه آن، سه
مستطیل بیضی شکل دیده می‌شود. بر
نخستین آن، این نوشته دیده می‌شود:
«بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ».

پرده باب التوبه در درون کعبه

و بر دومی «وَأِذْ جَعَلْنَا الْبَيْتَ مَثَابَةً
لِلنَّاسِ وَأَمْنًا»

دارای پنج دگمه نقره‌ای، ده چتر و ده
منگوله نحی کوچک بود.^{۱۵}

پرده باب التوبه:

این پرده ویژه در پله درونی کعبه
معظمه بوده که به وسیله آن به بام آن راه
می‌یافتند. و این پرده نیز همانند دیگر
پرده‌ها، از ابریشم سیاه ساده بافته می‌شد.
مساحت آن یازده و نیم ذراع و وزن
تارهای طلایی و نقره‌ای تنیده شده در آن
به $۱۰۲۴\frac{۲}{۳}$ مثقال می‌رسید.^{۱۶}

نوشته‌های روی پرده باب التوبه:

این پرده به شکل مستطیل بوده که
اطراف چهارگانه آن به وسیله حاشیه‌ای از
تارهای نقره‌ای، زینت می‌گردید. در
قسمت داخل حاشیه یاد شده و در نیمه
فوقانی پرده، پنج مستطیل بیضی شکل
دیده می‌شود که یکی بر دیگری قرار
گرفته و بر نخستین مستطیل، این نوشته به
چشم می‌خورد: «بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ،
«وَأِذْ جَاءَكَ الَّذِينَ».

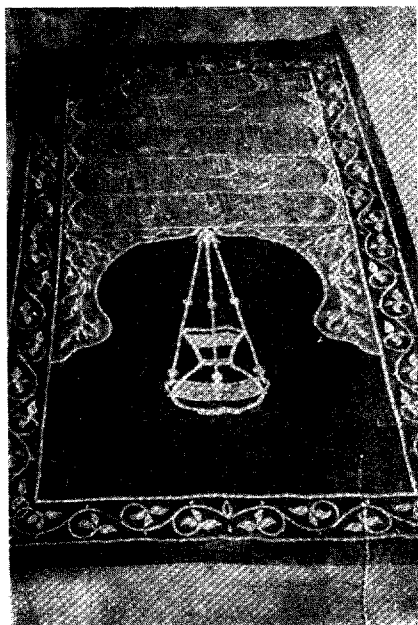
و بر دومی «يُؤْمِنُونَ بِآيَاتِنَا قُلْ
سَلَامٌ عَلَيْكُمْ كَتَبَ رَبُّكُمْ...».

و بر سومی «عَلَى نَفْسِهِ الرَّحْمَةَ أَنَّهُ
مَنْ عَمِلَ مِنْكُمْ سُوءًا بِجَهَالَةٍ...».

تارهای نقره‌ای بسیار زیبایی آذین می‌گردیده است.

ساخت این پرده و تاریخ ساخت آن قید می‌گردید.

در نیمه پایینی این پرده، به وسیله تارهای نقره‌ای مطلقاً، محرابی که درون آن قندیلی معلق داشت، آذین شده بود. تمامی نوشته‌ها و نقش و نگارها، به وسیله تارهای نقره‌ای سفید و نیز تارهای نقره‌ای مطلقاً تزیین گردیده بود.

پرده باب‌المنبر در حرم مکی

کیسه جایگاه کلید کعبه معظمه

این کیسه از پارچه اطلس سبز به

و بر سومی ﴿وَاتَّخِذُوا مِنْ مَّقَامِ
إِبْرَاهِيمَ مُصَلًّى﴾^{۱۷}.

تمامی این نوشته‌ها به وسیله پرده دروازه منبر مسجد الحرام این پرده نیز هم جنس دیگر قطعات پرده کعبه، از ابریشم سیاه ساده بافته می‌شده است. مساحت آن شش ذراع و ربع و وزن تارهای طلایی و نقره‌ای به کار رفته در آن (۳۹۷) مثقال بوده است.^{۱۸}

نوشته‌های روی پرده دروازه منبر مکی

این پرده مستطیل شکل بود که پیرامون آن را حاشیه‌ای مزین به تارهای نقره‌ای مطلقاً دربرگرفته بود. در درون این حاشیه و در قسمت نیمه بالایی آن، چهار مستطیل بیضی شکل دیده می‌شد که یکی بر دیگری قرار داشت. در زمینه مستطیل نخستین، این نوشته به چشم می‌خورد:

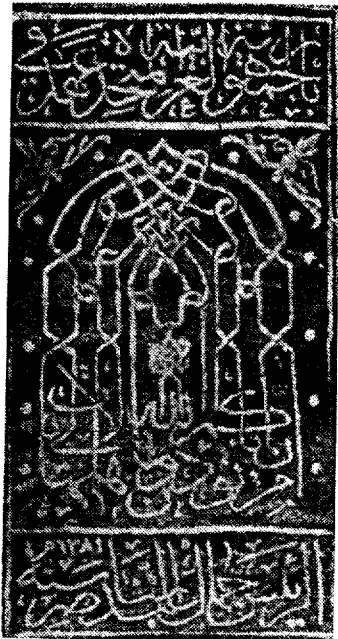
«بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ، ﴿إِنَّ اللَّهَ...﴾»

و بر دومی ﴿...وَمَلَأْنَا كَنَفَهُ يُصَلُّونَ
عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا...﴾
و بر سومی ﴿...الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا
عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا﴾

و بر چهارمی نام فرمان دهنده

قرآنی جمله «بالجمهورية العربية المتحدة فی عهد» و زیر آیه «الرئیس جمال عبد الناصر سنة ۱۳۸۱ هـ.» نوشته شده است.

کیسه کلید کعبه معظمه

دیگر ابزار آلات جامه کعبه

اضافه بر قطعه‌های جامه، که پیشتر آوردیم، ابزار آلات دیگری نیز بوده که از جامه نبوده لیکن برای نصب و استوار کردن آن ضرورت داشته است.

این ابزارها عبارتند از:

- سه حلقه تناب ضخیم^{۲۰} به وزن یکصد و هشتاد رطل.

- چهل و یک حلقه تناب نازک^{۲۱} به

مساحت یک ذراع و یک هشتم ذراع ساخته می‌شد. بر روی آن به وسیله تارهای طلائی و نقره‌ای به وزن ۴۵ مثقال تنیده شده بود که در میانه بالایی آن، دو سوراخ بال لب دوزی‌های نقره‌ای سفید به وزن دو مثقال تعبیه شده بود. این کیسه به وسیله ابریشم سبز ساده آستر شده بود که بر آن دو ریسمان تنیده شده به نام قیطان، به همراه منگوله‌هایی از تارهای به هم گره خورده نقره‌ای زرد قرار داشت. طول این کلید ۴۵ سانتیمتر و عرض آن ۲۴ سانتیمتر بود.^{۱۹}

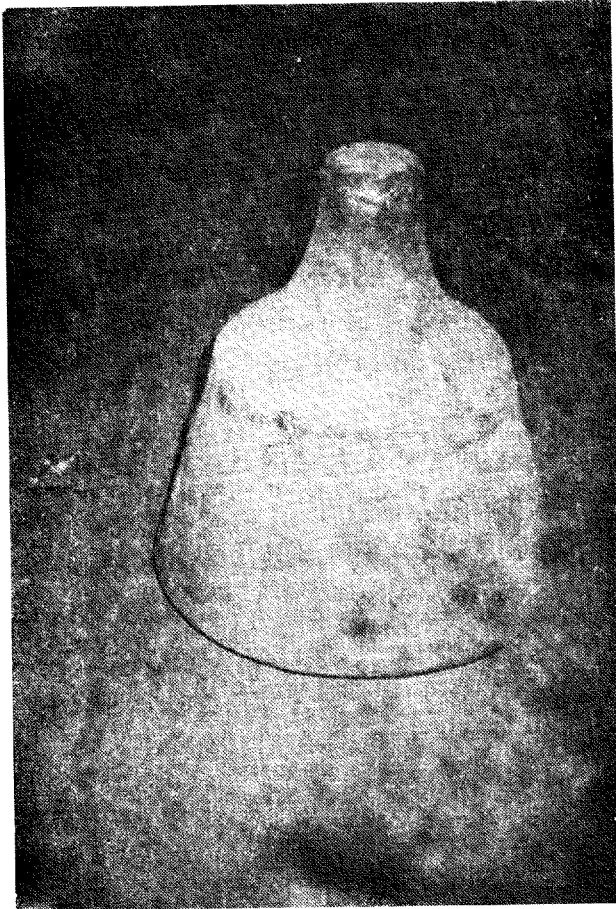
در یک سمت کیسه، این گفته باری تعالی به وسیله تارهای نقره‌ای و طلایین آذین می‌گردید: «إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تُؤَدُّوا الْأُمَانَاتِ إِلَىٰ أَهْلِهَا...» که بر بالا و زیر آن نام فرمان دهنده به ساخت کیسه و تاریخ و مکان ساخت آن قید می‌شده است.

در سمت دیگر آن، این آیه نقش بسته بود: «إِنَّهُ مِنْ سُلَيْمَانَ وَإِنَّهُ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ» که بر بالا و زیر آن نیز مجدداً نام فرمان دهنده به ساخت کیسه و تاریخ و مکان ساخت آن قید می‌شد.

هم اکنون بر کیسه‌ای که به همراه جامه کعبه در «دارالکسوه» در قاهره باقی مانده است، در بالای کیسه و بر روی آیه

خالص به وزن ۵۸ کیلو گرم قرار داده می‌شد. و نیز قطعه‌هایی پارچه که برای شستشوی کعبه مشرفه پیش از قرار دادن جامه نوین، به کار می‌رفت.^{۲۲}

وزن هشتاد و دو رطل.
- سی و شش ذراع پارچه‌های نازک سبز تیره، که برای به هم پیوستن قطعات پرده به کار می‌رفت.
- دو دیگ مسی که در آن گلاب

یکی از ظرف‌های گلاب‌که به همراه پرده، هر سال به کعبه ارسال می‌شد و اینک در دارالکسوة قاهره موجود است

پانوشتها:

۱. شهادت نامه‌های شرعی تسلیم جامه کعبه در سال های ۱۳۲۱ و ۱۳۲۲ هـ. ق.
۲. ذراع معادل ۵۷ سانتی متر می باشد.
۳. کردشیه؛ دایره‌ای شکل.
۴. بنابر شهادت نامه‌های شرعی تسلیم جامه در سال های ۱۳۲۱، ۱۳۲۲ هـ. و نیز نک: ابراهیم رفعت پاشا: مرآة الحرمین، ج ۱، صص ۲۹۲ و ۲۹۳
۵. یوسف احمد: المحمل والحج، ج ۱، صص ۲۶۴ و ۲۶۵
۶. این کلمه در اصل ریشه ترکی داشته که در مصر دوران ممالیک به کار می رفته است، «مترجم».
۷. این نوشته‌ها به صورت کامل و واضح بر روی دو کمر بند هفتم و هشتم که از سوی ابراهیم رفعت پاشا در کتاب خود مرآة الحرمین، ج ۱، شکل شماره ۱۱۰، ص ۲۸۴ آورده، کاملاً روشن و آشکار است.
۸. فرمان داد ساختن این جامه شریفه را برای کعبه بیت الله الحرام، (نام شخص) در سال...
۹. اسناد و مدارک موجود در کارگاه جامه بافی کعبه مکرّمه در قاهره:
و نیز نک: یوسف احمد، المحمل والحج، ج ۱، صص ۲۶۵، ۲۶۶ و ۲۶۷
۱۰. ابراهیم رفعت، مرآة الحرمین، ج ۱، ص ۲۹۳
۱۱. شهادت نامه‌های تسلیم جامه کعبه در سال های ۱۳۲۱، ۱۳۲۲ هجری. و نیز نک: ابراهیم رفعت پاشا، مرآة الحرمین، ج ۱، صص ۲۹۳ و ۲۹۴
۱۲. نوشته‌ها و آذین‌های یاد شده؛ به وسیله مؤلف بر روی پرده در کعبه مظعمه که در میان قطعه‌های جامه مصری موجود در کارگاه جامه بافی در خرنفش که هم اکنون وجود دارد، مشاهده گردید. این جامه همان جامه‌ای است که در سال ۱۳۸۱ هـ. به مصر بازگردانیده شد.
۱۳. سُجُوق، شبکه‌ای از بافته که پیرامون آن گلوله‌های نخی قرار داشت.
۱۴. شهادت نامه‌های شرعی تسلیم جامه کعبه در سالهای ۱۳۲۱ و ۱۳۲۲ هـ. و نیز نک: ابراهیم رفعت، مرآة الحرمین، ج ۱، ص ۲۹۵
۱۵. شهادت نامه‌های شرعی تسلیم جامه کعبه در سال های ۱۳۲۱ و ۱۳۲۲ هـ. نک: ابراهیم رفعت، مرآة الحرمین، ج ۱، ص ۲۹۵
۱۶. دو مصدر سابق.
۱۷. ابراهیم رفعت پاشا، مرآة الحرمین، ج ۱ شکل شماره ۱۰۴ ص ۲۶۴
۱۸. شهادت نامه‌های شرعی، تسلیم جامه کعبه در سالهای ۱۳۲۱ و ۱۳۲۲ هـ و نیز نظر افکنید به ابراهیم

- رفعت پاشا، مرآة الحرمين، ج ۱، ص ۲۹۶.
۱۹. شهادت نامه‌های شرعی تسلیم جامه کعبه در سال های ۱۳۲۱ و ۱۳۲۲ هجری و نیز نک: به ابراهیم رفعت، مرآة الحرمين، ج ۱ ص ۲۹۴
۲۰. این تناب‌ها پس از آنکه در قسمت فوقانی جامه کعبه دوخته می‌شد بر بام کعبه آویزان می‌گشت.
۲۱. جامه کعبه به وسیله این گونه طناب‌ها به حلقه‌های مسین استوار شده در پیرامون کعبه و شاذروان، متصل می‌گردید.
۲۲. (۳) شهادت نامه‌های شرعی، تسلیم جامه کعبه در سال های ۱۳۲۱ و ۱۳۲۲ ه. و ۱۳۸۰ ه. و نیز نک: به ابراهیم رفعت پاشا: مرآة الحرمين، ج ۱، ص ۲۹۶ و بتونوی، الرحلة الحجازیه، صص ۱۳۶ و ۱۳۷